

MANIFEST ECOLAS

Kríza bakalárskeho štúdia v Európe

S odchodom pandémie covid-19 sa vysoké školstvo v Európe ocitá na križovatke: mali by sa univerzity vrátiť k masovému vzdelávaniu z čias pred lockdownom, pri ktorom sa aj bakalársky stupeň orientuje na úzko vymedzené odbory, alebo by sa mali z tejto skúsenosti poučiť a vážne sa pozrieť na stav vysokého školstva v Európe? Komplikovanosť pandémie preukázala, že vysokoškolské vzdelávanie nie je len o prenose poznania. Počas viac než ročného vyučovania online najviac chýbala drobná ľudská interakcia medzi učiteľmi a študentmi aj medzi študentmi navzájom. Pýtajme sa: reaguje naše vzdelávanie na bakalárskom stupni primerane na súčasné potreby spoločnosti ohrozenej hospodárskymi, environmentálnymi a politickými výzvami? Poskytuje zručnosti a osobnostné črty, ktoré v EÚ posilnia demokratické hodnoty?

Na takéto otázky musíme odpovedať dôrazne „nie“. Ak chceme, aby dnešní študenti naplno uplatnili svoje schopnosti, namiesto masového štúdia s úzkou špecializáciou potrebujú na bakalárskom stupni vyučovanie orientované na študenta, zapojenie do viacerých disciplín a praktickú skúsenosť s výskumom. Len takto dokážu študenti nadobudnúť šírku poznania a hĺbku znalostí, ktoré vedú k morálnym a neextrémistickým svedomím, ako aj k tvorivému riešeniu problémov, ktoré čoraz viac hľadajú naše inštitúcie a potrebuje ho demokracia, aby sa jej darilo. Možno sformulovať, že takéto vzdelávanie:

- umožňuje študentom postupne sa nasmerovať k svojim hlavným záujmom,
- ponúka im spôsoby a príležitosti riešiť problémy tvorivo, spolupracou a z pohľadu viacerých disciplín,
- učí ich komunikovať svoje zistenia jasne a presvedčivo,

- vyzdvihuje v každom študijnom odbore etický rozmer,
- poskytuje študentom nástroje, ktorými možno premeniť teóriu na prax,
- priamo ich zapája do úlohy udržiavať demokraciu,
- pomáha im nadobudnúť mäkké intelektuálne a osobnostné zručnosti, ktoré vyžadujú zamestnávateľia, aby zvládli profesijné výzvy,
- pripravuje mladých ľudí na budúcu akademickú či profesionálnu kariéru a posilňuje ich morálnu zodpovednosť.

Od vyhlásenia Bolonskej deklarácie z roku 1999 vznikali po Európe malé multidisciplinárne efektívne vzdelávacie programy na bakalárskom stupni, ktoré práve takéto vzdelávanie poskytujú. Ako dediči tradičných európskych slobodných umení ponúkajú tieto programy výučby Liberálnych umení premyslené spôsoby, ako obnoviť bakalárske vyučovanie a zaznamenali preukázané úspechy. Práve tu objavovanie a posilňovanie inovátnych pedagogických prístupov vrátane najnovších technológií vytvára zručnosti a postoje, ktoré potrebujú podniky, priemysel a vôbec spoločnosť na obranu svojich demokratických hodnôt a zachovanie tolerancie k menšinám a marginalizovaným skupinám. Mali by sme byť na pozore pred vyhláseniami, ktoré povyšujú online vzdelávanie na všeliek. Údaje naznačujú, že masové online vzdelávanie bolo počas pandémie prínosom. Zároveň je jasné, že prináša obmedzený úžitok a prinajlepšom poslúži ako doplnok k takému vzdelávaniu, ktoré umožní študentom dosiahnuť intelektuálnu čulosť, flexibilitu a kritické myslenie potrebné v 21. storočí.

Európske vysoké školstvo sa nachádza na kľúčovej križovatke. Naším zámerom je povzbudiť vzdelávateľov a politických činiteľov, aby našli spôsoby, ako tento typ súčasného bakalárskeho štúdia naširoko sprístupniť pre všetkých. Sme presvedčení, že tam, kde je na to vôľa, možno bakalársky stupeň nadizajnovať a vyučovať v ňom účinne a efektívne. Preto vyzývame každého, kto si cení vzdelanie ako motor demokracie a spoločenského blaha, aby sa k tomuto úsiliu pridal. Nastal čas spolupracovať smerom k využitiu potenciálu budúcich generácií Európy naplno.